4.5.2017 Ympäristövaliokunnalle
VNS 4/2017 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018—2021
suojeluasiantuntija Paloma Hannonen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää mahdollisuudesta lausua julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2018 -2021. Yleisesti Luonnonsuojeluliitto toteaa, että luonnonsuojelun rahoitusta on tällä hallituskaudella leikattu rajusti. Lisäksi yleisen edun valvontaa ympäristöasioissa on kavennettu sekä jokaisen kansalaisen ympäristöoikeuksia ja mahdollisuutta vaikuttaa elinympäristönsä muutoksiin ja tilaan vaikeutettu. Luonnonsuojeluliitto pitää hyvänä, että julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2018–2021 suunta on kääntynyt leikkauksista tilanteen korjaamiseen. Nyt otettu taso ei kuitenkaan vielä riitä turvaamaan kansainvälisten ja kansallisten sopimusten, sitoumuksien ja tavoitteiden saavuttamista (esim. Convention on Biological Diversity, Luonnonpääoma elämämme turvaajana: luonnon monimuotoisuutta koskeva EU:n strategia vuoteen 2020, Valtioneuvoston periaatepäätös Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategiasta vuosiksi 2012–2020).

Suomen luonnonsuojeluliiton yksityiskohtaiset huomiot

1. Ympäristölle haitalliset tuet

Taloudellisesti tehottomat tuet ovat usein myös haitallisia ympäristölle ja tukien painopistettä tulisikin siirtää uudistaviin tukiin. Luonnonsuojeluliitto katsoo, että mittavan kokonaisarvion lisäksi olisi välttämätöntä tehdä nopeita korjaavia muutoksia näihin tukiin.

Välittömiä muutoksia ja tarkistuksia olisi tehtävä ainakin biotalouden tukiin ja energiatukiin, joiden tulisi olla sidottuja energiatehokkuuteen ja suunnata edistyksellisiin hankkeisiin biojalostamoiden ja sellutehtaiden sijaan. Näin voitaisiin osaltaan myös kehittää Suomen metsätaloutta ja biotaloutta siihen suuntaan, että rajalliset puuresurssit käytetään ilmaston kannalta järkeviin, korkeamman jalostusasteen tai korkeamman arvonnousun tuotteisiin. Myös metsähakkeen sähkön syöttötariffin piiristä tulisi poistaa kokonaan kannot ja järeä puu. Nämä jakeet ovat ongelmallisia paitsi ilmaston myös luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta, koska vähentävät entisestään metsiin jäävää ja monille uhanalaisille lajeille oleellisen lahopuun määrää

Muita tarkasteltavia taloudellisesti tehottomia ja ympäristölle haitallisia tukia ovat muun muassa:

- Turpeen verotuki, josta luopumiseksi tulisi laatia suunnitelma viimeistään vuodelle 2020, n. 146 milj € (2017)
- Energiaveroleikkurista syytä luopua: teollisuus, kaivokset
- Energiaintensiivisen teollisuuden sähkön veronpalautusjärjestelmä tehoton valtion näkökulmasta ja

hidastaa energian säästämistä VATT):

- energiaintensiivisen teollisuuden veronpalautus 220 milj. € (2017)
- myös maatalouden energiaveron palautus, n. 30 milj € (2017 eteenpäin)

- Liikenteen tuet muutoksen tarpeessa
  - vapaan autoedun verotuksen kiristäminen ja verotus riippuvaiseksi ajetuista kilometreistä (vapaan autoedun arvo arvioitiin olevan vähintään 300 milj. € vuonna 2015)
  - kilometrikorvauksen ylikompensoivan osuuden leikkaaminen joka kannustaisi kyytien jakamiseen ja julkisen liikenteen käyttämiseen n. 170 milj € (2015)

2. Luonnonsuojelualueiden hankintamäärärahat (Ympäristöministeriön hallinnonala)

Luonnonsuojeluliitto pitää hyvänä asiana, että luonnonsuojelurahoituksen palauttaminen asialliselle tasolle on aloitettu. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmäärärahoista leikattiin hallituskauden alussa yli 60 %. (vuonna 2015 näihin menoihin oli varattu 48,83 miljoonaa euroa kun vuonna 2016 rahoitus putosi 18,48 miljoonaan euroon). Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteutukseen lisättiin ympäristöministeriön puolelle kolme miljoonaa. METSO -ohjelma tarvitsee toteutuakseen noin 18 miljoonan euron vuosittaisen rahoituksen, jotta ohjelman aluetavoite (96 000 ha) saavutetaan tavoitevuoteen 2025 mennessä. Tästä tasosta jäädään edelleen ja rahoitustarve tuleville vuosille onkin korkeampi kuin suunnitelmassa. Ohjelman tavoitevuotta on jo kertaalleen jouduttu siirtämään liian vähäisen resurssoinnin vuoksi. Tuottavaa metsämaata on suojeltu koko maassa noin 5,7 %. Toteutuessaan METSO -ohjelma lisäisi suojelupinta-alan metsämaalla noin 6,2 %:in. Suomi on Nagoyan pöytäkirjalla sitoutunut suojelemaan 17 % elinympäristöstä, joten metsien riittävään suojelutilanteeseen niin luonnon monimuotoisuuden säilymisen kuin kansainvälisten sitoumustenkin näkökulmasta on vielä matkaa.

Suomen luonnonsuojeluliitto pitää hyvänä Arandan peruskorjausrahoista, mutta on huolissaan yleisemmästä öljy- ja kemikaalionnettomuuksien torjuntavalmiudesta.

3. Maataloustuet ja metsien luonnonhoito (Maatalousministeriön hallinnonala, perinnebiotoopit myös ympäristöministeriön hallinnonala)

Perinnebiotooppien lajit ja luontotyypit ovat uhanalaisuusarvioiden kärjessä. Siksi perinnebiotooppien kartoituksen uusiminen olisi hyvä tehdä ennen seuraavan EU-ohjelmakauden alkua. Näin saataisiin erityistukisopimukset kohdennettua uhanalaisimpiin luontotyyppeihin. Kartoitus maksaisi yhteensä 1,5 miljoonaa euroa. Summan voisi jakaa esim. kolmelle vuodelle, jolloin se maksaisi 0,5 miljoonaa vuodessa. Rahat voisi jakaa YM:n ja MMM:n kesken (esim. MAKERA-rahojen käyttömahdollisuus kannattaisi selvittää).

Suomen luonnonsuojeluliitto pitää hyvänä METSO-ohjelman toteutukseen lisättyä kahden miljoonan euron panostusta metsäluonnon hoitohankkeisiin ja ympäristötukeen. Tarvetta lisäresurssoinnille on edelleen.

4. Kiertotalous (Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala)

Luonnonsuojeluliitto pitää hyvänä kiertotalouteen varattua kahden miljoonan vuosipanostusta. Kuitenkin tilanteessa, jossa biotalouden painotusta olisi vietävä huomattavasti nykyistä enemmän juuri kiertotalouden suuntaan, olisi panostuksen oltava suurempi.

5. Maakuntauudistus (Ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalat)

Maakuntauudistuksesta Luonnonsuojeluliitto nostaa esille luonnonsuojelurahoituksen sekä vesi- ja kalatalouden rahoituksen, jotka siirtyvät maakunnille yleiskatteisina. Tämä tarkoittaa sitä, ettei niitä ole erikseen määritelty kuuluvaksi juuri luonnon tilan parantamiseen ja ylläpitoon. Kuitenkin luonnonsuojelu vaatii jatkossakin oman rahoituksensa riippumatta siitä kuka näiden asioiden valmistelusta ja edistämisestä vastaa.

6. EU-ohjelmien tulevan ohjelmakauden mahdollisuudet

EU:n ja Suomen ympäristöhaasteisiin vastaaminen (luonnon köyhtymisen pysäyttäminen, vesien hyvä tila, ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen) kannattaa ottaa EU-rahastojen tulevan ohjelmakauden valmistelussa kärkiasiaksi, koska kotimainen rahoitus on niukkaa (CAP, EAKR, ESR, Euroopan meri- ja kalatalousrahasto).

Lisätietoja

- erityisasiantuntija Tapani Veistola (maataloustuet, perinnebiotoopit, maakuntauudistus), puh. 0400 615 530, tapani.veistola@sll.fi
- suojeluasiantuntija Paloma Hannonen (luonnonsuojelualueet, metsien ja soiden suojelu), puh. 050 5323 219, paloma.hannonen@sll.fi
- suojeluasiantuntija Otto Bruun (ympäristölle haitalliset tuet, ilmasto- ja energia-asiat), puh. 040 631 3399, otto.bruun@sll.fi